

MAGYAR NÉP

POLITIKAI, GAZDASÁGI, SZÉPIRODALMI
KÉPES HETILAP

Előfizetési árak:		Felelős szerkesztő:	Megjelenik minden szombaton
1 évre	66 L.	DR. NALÁCZY ISTVÁN.	Szerkesztőség és kladóhivatal:
6 hónapra	35 L.	Főszerkesztő:	Str. Regina Maria (v. Deák F.-u.) 35. sz.
3 hónapra	18 L.	GYALLAY DOMOKOS.	
1 példány ára	1.50 L.		

Mit mindenkinek tudni kell!

Az első segélynyújtás.

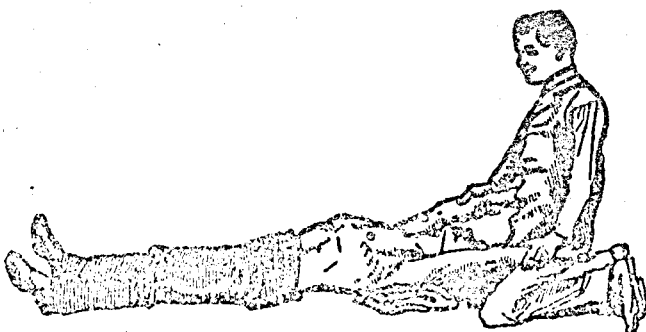
Az első segélynyújtás minden embernek emberiségi kötelessége s ezért azt nemcsak orvosoknak, hanem mindenki számára is el kell sajátítani, meg kell tanulni. Kétségtelen, hogy legjobb segítséget csak orvos nyújthat, de mivel számos esetben orvos nincs, ezért az első segélynyújtás módjait mindenkinek ismerni kell. Azonban az első segélynyújtáshoz nem elég csak annak módjait elméletileg tudni, hanem gyakorlatilag is el kell sajátítani. Továbbá elengedhetetlenül szükséges az első segélynél a *lélekjelenlét, lelkélesség s ügyesség*. Csak egy példát említsünk föl. Előfordul valaki azzal, ha elméletileg tudná ugyan a vérzéscsillapítás módjait, de alkalomadtán nem tudná alkalmazni, mert nem volna hozzá lélekjelenléte, bátorága. Ennek hiányában pl. könnyen elvérezni hagyja a szerencsétlent, kinek a cséplőgép bekapta kezét. Az első segélynyújtás sok esetben *életmentő*, mégis anélkül a szerencsétlenül járt biztosan elpusztult volna. Nagyobb városokban az emberiségnek ezen az első és magasztos feladatát mentő egyesületek (orvosok, kiképzett tűzoltók stb.) végzik, falvakban, mezővidékeken azonban ilyenek nem léteznek. Éppen ezért nyújtunk módot az első segélynyújtás elsajátítására, különös gondot fordítva a legfontosabb mentési módokra. Tárgyalni fogjuk a vérzéscsillapítás módjait, az első segélyt balesetknél, a legkülönbözőbb életveszélyeknél és mérgezéseknél.

Múltkorai számunkban a villámcsapásról szólottunk. Igen gyakori a *tetszhalál*, vagyis a villámsújtott mintha *halott lenne*. Ez teszi szükségessé, hogy az elpusztultnak *azonnal* segítséget nyújtsunk. Ezen az első segélynyújtás a mentésnek legszebb és legsikeresebb eredményeket szolgáltató eljárásban: a *mesterséges lélegzésben áll*.

A mesterséges lélegzés nem csupán villámcsapásnál, hanem vízbefulladásnál, önakasztásnál, szénéleg és szénsav mérgezésnél is feltétlenül szükséges s ezért mai számunkban az első segélynyújtásnak ezen rendkívül fontos fejezetével fogunk foglalkozni.

A mesterséges lélegzés keresztülvitele.

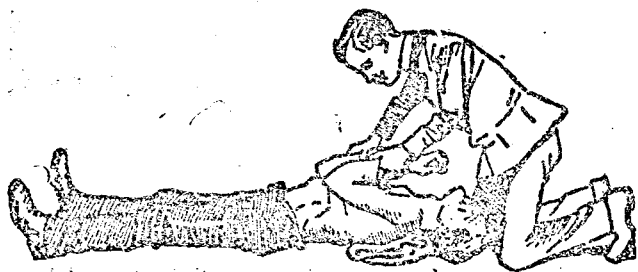
Mindenekelőtt a szerencsétlenül jártat a földre hanyatt fektetjük s ruházatának minden kötélékét (különösen mellén és hason) meglazítjuk, illetve levetjük és összegöngyölve feje alá tesszük vánkosnak úgy, hogy a váll alá érjen. A száj kinyitása után a nyelvet száraz kendővel megfogjuk és jól előre huzzuk, hogy a levegő a szájon át a légcsőbe könnyen bejuthasson. Célszerű a fogak közé valamely tárgyat (pl. dugót) helyezni, hogy esetlegesen beálló görcs esetén az eszméletlen a nyelvét be ne harapja. Ezen előkészületek után a mentő a szerencsétlen feje mögé áll vagy letérdel s az eszméletlen karjait *könyöke fölött* megfogva, a fej fölé hátra huzza. Ezáltal kitágul a mellkas és levegő hatol be a tüdőbe (mesterséges belélegzés). (1. ábra) Mindaddig, míg lassan 3-at számolunk,

1. ábra.

telemelve tartjuk a karokat s azután visszahajjuk s a

mellkashoz szorítjuk. Ekkor kimegy a levegő a tüdőből (mesterséges kilélegzés). (2. ábra) Ezt a mesterséges be-

2. ábra.

és kilélegzést mintegy 20—30 szor megismételve, egy pillanatra megáll a mentő s vizsgálja, hogy vajjon nem kezd-e az eszméletlen önmagától lélegzeni s szive hallhatóan verni? Ha nem, akkor tovább folytatja a mentési eljárást s midőn ismét 30—40 be- és kilélegzést csinált, újból megvizsgálja a fentiekre vonatkozólag. Ha most sem volna az életnek még semmi jele sem, tovább kell folytatni a mesterséges légzést több órán át, mert igen sokszor megtörtént már, hogy a *kitartó mentési eljárással valóban halottnak hitt embert sikerült életre keltetni*. Azonban a mesterséges légzést ily hosszú ideig egy ember nem végezheti, mert rendkívül fárasztó és kimerítő; ezért szükséges, hogy a mentők egymást munkájokban felváltsák. Szerencsétlenségek esetében rendszerint több ember gyűl egybe; s mivel a mesterséges légzés olyan, hogy azt bárki is egy pár perc alatt elsajátíthatja, szükséges, hogy azt ki már a mesterséges légzés munkájában kifáradt, felváltsák. Kivételesen előfordul, hogy oly helyen történhetik a szerencsétlenség, ahol nem akad segítőtárs. Ilyenkor az *egymagában levő mentő az eszméletlent gyorsan levetkőzteti, feje s válla alá teszi az összegöngyölt ruhadarabokat (ez mindig szükséges, hogy a mellkas kidomborodjék) és bal kezével egy szárazkendő (zsebkendő) segítségével a nyelvet előre huzza; a jobb kezével pedig a gyomorgödör táján gyakorolt nyomással a mellkast erősen összenyomja s hármat olvasván, a nyomással felhagy. Az összenyomásnál a levegőt kinyomjuk ugyanis a tüdőkből (mesterséges kilélegzés), a nyomás felhagyásával pedig a megfeszült bordák kiegyenesedvén, a levegőt beszívják a tüdőbe (mesterséges belélegzés).*

Ha többen vannak jelen, kik segítségére lehetnek a szerencsétlenségnek, akkor a mesterséges légzést egyszerre ketten végezhetik oly módon, hogy midőn az egyik mentő a karokat fej fölé emeli, a másik a beteg hasára nyomást gyakorol alulról fölfelé; amidőn pedig a karokat az egyik mentő leengedi a mellkashoz szorítja, a másik a hasat elengedi. Így erőteljesebb be- és kilélegzést hozhatunk létre.

Ha már most a mesterséges légzés egy idő után sikerrel jár, vagyis lélegzés mutatkozik és a szíverés

megindul, akkor *a mélyebb és sűrűbb légzés megindítása céljából a beteg arcára, mellére, lehetőleg nagy erővel hideg vizet öntünk*. Jó szolgálatot tesz továbbá a végtagok felmelegítése, rongyokba pakkolt meleg téglákkal, vagy meleg vizet tartalmazó korsókkal; azonkívül mustárpépnek, vagy mustárpapírosnak a talpakra való alkalmazása, a hátgerincnek szeszes folyadékkal való bedörzsölése, mert ezek a vérkeringést gyorsítják.

Ugyancsak kiegészítő a mesterséges légzésnek a *többi élesztési kísérletek is*. És pedig: a szívtájnák rithmikus ütögetése, mert ezáltal a szívet működésre serkentjük, továbbá a bőrnek ruhával, flannellel, kefével való kiméletes dörzsölése, vagy hidegvizes ruhával való csapkodása, mert mindezekkel a bőr érző idegét ingereljük. Azonkívül izgató szereknek: fekete kávénak, bornak vagy pálinkának nyujtása.

Bár a mesterséges légzés eszöklése fárasztó és nagy testi munkát igénylő mentési eljárás, mindamellett fáradtságunkat bőven fogja megjutalmazni: eszméletre térített embertársunk hálája és *az a tudat, hogy cselekedetünkkel életre keltettünk olyan embert, ki segítségünk nélkül biztosan elpusztult volna*.

Végezetül ne feledjük, hogy minden eszméletlen embertársunkhoz, amely gyorsan csak lehet, *orvost hívjunk*, mert az orvosnak olyan szívizgató szerek állanak rendelkezésére, amelyekkel a szív működését gyorsabban megindíthatja.

Dr. Gergely Endre.

Népvezérek.

— A bolgár forradalom tanulságai. —

A közelebről lezajlott bolgár forradalom tanulságai közül talán legfontosabb annak megállapítása, hogy egy nemzet megmaradásának, fejlődésének életkérdése az, hogy válságos történelmi időkben rendelkezik-e lelkiismeretes, tanult, valóban erkölcsi alapokon álló vezérférfiakkal, nevel-e ilyeneket s megbecsüli-e azokat? Rendelkezik-e férfiakkal, akiknek felkékben él valami abból a komoly felelősségérzésből, mellyel egy Bismarck irányította egy kor népének sorsát. „Feladataim óriási terhét egy napig sem bírnám vállamon hordozni, ha nem hinnék egy élő Istenben, akinek irányában felelőnek érzem magam minden tettemért és eljárásomért” mondotta egykor a nagy német államférfiu. És ugyanez az erkölcsi öntudat töltötte be a mi nagy szabadsághősünknek, *Kossuth Lajosnak* szívét. „*Aki nem hű az Ő Istenéhez, hogyan lehetne hű az Ő népéhez*” — mondotta ameri-

kai utjában. Ilyen vezérférfiak nélkül súlyos idők válságai között egyetlen nép sem tudja megtalálni a jobb jövőhöz vezető utat.

A bolgár nép ma egy ilyen nagy erkölcsi válság forogtatagában él. Megriadva látja, hogy bálványozott vezére, Stambulinski, kinek kezébe gyermekes bizalommal, szinte emberfeletti hatalmat helyezett, akit élet és halál urává tett s szavát kijelentésnek véve, vakon követte — *léha kalandor volt, aki óriási hatalmát arra használta fel, hogy a nemzeti vagyontól minél többet harácsoljon a maga számára s népét igavonó baromként, saját hatalmi kényének rab-szolgájává alázza.* Én érzem, hogy micsoda megrázó fájdalom tépdesheti annak a jóhiszemű bolgár földművesnek szívét, aki előtt a diadalmas ellenforradalom most feltárta a bálványozott néphez vezető hálósobájának sötét titkait: a lopott pénzek, ledér szeretők fényképeit...

Mi teljes részvétellel áttudjuk érezni e csalódásnak szivettépő fájdalmát. A mi népünk is ismeri az ilyen fájdalmat s azt is tudjuk, hogy a derék bolgár nép ennél jobb sorsot érdemelt.

Mégsem hallgathatjuk el azonban annak megállapítását sem, hogy e szenvedések felidézésében a felelősség elsősorban mégis magát a bolgár népet terheli, amely megfontolás nélkül adta oda magát és legszentebb értékeit léha népbolondítók játékszeréül. És e tényből önmagunk számára is le kell vonnunk a komoly tanulságot.

Sokan úgy magasztalják korunkat, mint a felvilágosodás korszakát, állítják, hogy ma már senki sem veti alá magát egykönnyen üres jelszavaknak. Mert a szabadságról és önnállóságról hangoztatott szép szavak nem takarhatják el előlünk az igazságot, hogy éretlen tömegek megfontolatlan döntése igen sok esetben csak a régi tekintélyek és értékek rosszabbal való felcserélését eredményezi s *az ugynevezett kivivott szabadság csak egy új szolgásgot jelent számukra, melynek láncait eleinte nem, de később annál keservesebben érzik.* Elég csak a francia forradalom borzalmaira, korunkban a bolsevizmus, a magyarországi vörös-terror szomorú jelenségeire s most a bolgár forradalom tanulságaira utalnunk. Ezekből megállapíthatjuk, hogy a tömegek jogainak szélesebb körű elismerése szükségszerű és áldásos következménye a történelmi fejlődésnek, de ez a fejlődés csak akkor lehet áldásos az emberiség jövőjére nézve, ha a tömegek kivivott jogaikkal okosan, megfontoltan, céltudatosan élni is tudnak. Nem borgözös korcsmák tivornyája, lázító

beszédék mámora, vesztegetések Judás-pénze, demagógok hazug szava által kell irányíttatnia magát egy népnek, hanem magabaszálló lelkiismeretességgel kell döntenie minden egyes polgárnak nemzete közéleti kérdéseiben s csak azokat elismerni vezéreinek, akik egy élet komoly munkássága, alapos tanulása, feddhetetlen erkölcsi magatartása által bizonyított méltóknak arra, hogy a lelkek bizalma ezrek és ezrek életérdekeinek helyes kormányzóivá tegye. A politikai jogok ilyen gyakorlásához azonban kimélyített népműveltség s ahhoz pedig iskolák kellene, melyekből jogaival élni tudó nép, *magasabb iskolák, melyekből tanult néphezvezérek kerülhetnek ki.* Nép, amely nem gondoskodik arról, hogy jó iskolákban, tiszta erkölcsi felfogással neveljék öntudatos polgárokká gyermekeit és amely nem hoz meg minden áldozatot, hogy vezetésre hivatott, kiválóbb, tanulni vágyó ifjai részére magasabb intézetek álljanak rendelkezésre, az ilyen nép rendelkezhetik széleskörű jogokkal, de e jogok az ő kezében csak olyanok, mint gyermek kezében a fegyver: inkább szolgálnak élete veszélyeztetésére, mint védelmére.

A mi Erdélyünket nehéz válságok idején az tartotta meg mindig a mérsékelt haladás utján, hogy itt minden nemzet saját körében messzemenő áldozatokkal, egyre teljesebb mértékben gondoskodott ilyen iskolákról s féltő gonddal vigyázott arra, *hogy élére fiai közül csak a leghivatottabbak kerülhessenek.* Mi, ha élni akarunk, erről az utról le nem térhetünk. Erdély nyugalmának, virágzásának végzetes megtámadtatását jelenti az, ha e haza rész minden nemzetének százados multon felépülő művelődését az egységesítés csalóka jelszava alatt külső hatalmi kényszerrel kívánják összezavarni. A lelkek egyensúlyának ezen megrendítése, magát az állami élet nyugalmát is megrendítené. Ez igazság tudatában kell ragaszkodnunk művelődésünk százados intézményeihez s megtennünk mindent fentartásuk és védelmük érdekében.

Vásárhelyi János.

Olvassa a „Pásztortűz“-t.

A LEGIZLÉSESEBB NYOMTATVÁNYOK A MINERVA KÖNYVNYOMDAI MŰINTÉZETÉBEN KÉSZÜLNEK. CLUJ, STR. REGINA M. 2.

KÜLFÖLD

Amerika aggodalmai. Az amerikai Egyesült Államok angol nyelvű lakossága nagy érdeklődéssel figyeli az európai angolok helyzetét. Mostanában az aggodalom hangjait hallatják az amerikai ujságok. Anglia jövődjé veszedelemben forog. Hogy honnan fenyegeti veszedelem a hatalmas szigetországot? A válasz meglepő: Franciaország részéről! Ezelőtt Angliát a tenger megvédelmezte a támadásoktól, nagy hajóhad őrködött a partokon. Ujabban azonban nagyot fordult a világ. Kifejlődött a légi haderő s ebből Franciaország titokban annyit épített magának, hogy ma már tulszárnyalja az összes európai államokat. A francia repülőgépek pár óra alatt képesek volnának elpusztítani London legértékesebb városrészeit, kikötőit. Miféle következtetést vonnak le ebből az amerikai ujságok? Azt, hogy Angliának és Amerikának közösen kell készülnie, fegyverkeznie Franciaország ellen.

Nincs megegyezés az eltávozottak birtokügyében. A népliga közelebbről tárgyalás alá vette a román földreform azon intézkedéseit, amelyek rendjén a magyarországi földbirtokosok erdélyi birtokait — a békeszerződések ellenére — kisajátították. A gyűlésen a magyar érdekek védelmére Apponyi Albert gróf szólalt föl. Rámutatott arra, hogy a békeszerződés kizárja a birtokelkobzást. A románok, tehát a békeszerződés határozmányait sértelték meg az agrártörvénnyel. Apponyi kívánta, hogy a kérdést vessék nemzetközi bíróság ítélete alá. Ezzel szemben a román álláspontot Titulescu védte. Helytelenítette a nemzetközi bíróság bevonását. A nagy angol világlap, a *Times* írja ez ügyben: Az erdélyi kisajátítások ügyében Apponyi Albert gróf magyar és Titulescu román kiküldött vitája rendkívül magas színvonalu volt. A két államférfi között felmerült ellentét érdekes. Apponyi régi parlamenti ember, az arisztokraták régi iskolájából való egyéniség, aki nemzetéért és osztályáért száll sikra a nemzetközi tanácskozásokon. Titulescu mint román ügyvéd rosszindulatú mosollyal ragaszkodott jogaihoz. Az angol sajtó reméli, hogy a két felfogás közötti ellentétnek nem lesznek kedvezőtlen következtetései, különösen, ha a románok egyes esetekben észszerűen viselkednek, ami a történetek után valószínű.

Dolgoznak Kun Béla emberei. Magyarországon nagyarányu kommunista összeesküvést fedeztek föl. Az összeesküvést a bécsi kommunista szervezet látta el tervekkel és utasításokkal, a pénzt pedig, mintegy hatvan millió koronát, Moszkvából küldötték. Budapesten sok embert letartóztattak, de Pécsen, Győrben, Debrecenben, Miskolcon és Kalocsán is folyt a titkos izgatás. Az összesküdőknek utasításuk volt arra, hogy folyton hangoztassák a megélhetés nehézségeit

és sztrájkokat szítsanak. Az összeesküvés feje, egyszóval Szwetecz István nevű harminchárom éves munkás nagyon fényűző és költsékes életet folytatott, százezer forintot költött éjszakánként a moszkvai pénzből.

Lengyelország és a kisantant. A román király pár több politikus kíséretében, közelebbről meglátogatta Lengyelországot. A látogatás célja egyfelől az volt, hogy a Románia és Lengyelország közt fennálló szövetséget, amely Oroszország ellen irányul, megújítsák, másfelől meg az, hogy Lengyelországot szívesen bekapcsolják a kisantant szövetségébe. Ugyilátszólag a látogatás nem érte el a kitűzött célokat. Csehország ugyanis nem nézi jó szemmel, hogy Románia és Lengyelország szorosabb kapcsolatot teremtsenek. Benes cseh külügyminiszter a kisantant szóvivője, emellett aggódik, hogy a lengyelek — ha sikerül bekapcsolniuk a kisantantba — elűznék a vezető szerepet. Benes mindent elkövet tehát, hogy Lengyelországot a kisantanttól távolítsa. A felvetődött nézeteltérésekre már is megvan a következménye: a kisantant értékes bizonytalan időre elhalasztották.

A falu panasza.

Lapunk — úgy látom — valóban a magyar ember lapja. Olvassa azt minden valamire való magyar ember szívesen Erdély országában. A betűk ujján összekötik a falvakat, a telkeket. Innen hallunk hírt egymásról: örömdetést és szomorut. Én úgy érzem, hogy egy-egy rovatot kellene nyitni ilyen címen: *A falu panasza*. Azért is, hogy halljuk, lássuk egymás baját a mai mindennapi valóságában. De azért is, hogy napvilágra kerüljön minden visszaélés a jelen és utókor számára. No meg hátha elgázodunk egymás dolgán. Egy helyen tán buzgólkodóbbak a helyi hatóságok, máshol — így aztán szép rendben fölismerve mind ezt — orvossághoz is eljutunk lassacskán.

Nálunk felé pl. Háromszéken sokat kellemetlenkednek a mulatságok engedélyezésével és jókora hasznot kell odaadni a financoknak. Ugy halljuk, hogy nem mindenhol van így, Görgényben mondják, de sem hallják az ilyenek. De az erkölcsi bárcának sem lett meg épen napról-napra kell ilyen váltani 2 lejéket s gyakran megeskik, hogy eső lesz, vagy egyéb akadály jön közbe s a bárca érvényét veszti. De meg a földtonos gondoskodás, idővesztegetés is valami. S hála még olyan uri bírója van egy-egy falunak, mint nálunk hol perc számra van kijelölve a hivatalos óra. Milyen kín, vesztődés, kár! Hát a hatóságnak épen ez volt a célja?

Arra is tanácsot kell kérdezzünk ebben a világban, hogy a közs. bíró tarthat-e börtönt és közműt; hogy a szolgabíró se szó, se beszéd nélkül kaphat-e el rendes megválasztott bírót s rántathat-e egy akárkit a II. bíró mellőzésével, a falu általános háborgása ellenére? Ez is új csoda! Van e orvos s hol és merre van az?

Hát a községházánál szabad-e, lehet-e éppen vasárnap délelőttönként licitációkat, gyűléseket rendezni, hozzá még nem is nagy dologidőn? Nem bolszevizmushoz vezet-e a templomtól való — ugyszólva hivatalos elidegenítés?

Volna még sok panaszunk, hogy a *szalma* kizakással feltűnő módon küzködnek és büntetnek még ott is, ahol lágas térség van; hogy *erdőnhálás*, *tűzlevés*, az ártatlan *eperszedés* stb. mind el van tiltva, hogy az *utókat* mindennap meg kell söpörni, mert jön a csendőr és jaj lesz a vége, ez mind olyan dolog, melyet bármily pontosan is végezhet a magyar ember, de ha akarják, hát ezeregyig büntethetik.

Vajjon ezt az eljárást nevezik országrendezésnek, megbékítésnek? ...j.

(*Szerkesztő megjegyzései*: Valóságban alapuló, jól megfontolt panaszokat — a falu bajairól szóló tudósításokat — a legnagyobb készséggel közlünk. Együttal kérjük olvasóinkat, hogyha a közölt panaszokra orvoslást, jótanácsot tudnak adni, írják meg nekünk: mi azokat is nyilvánosságra hozzuk. Reméljük, hogy a magyar testvéri szeretet ezen a réven is növekedni fog.)

ERŐHÍREK

Az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület közgyűlése. A mostoha körülmények megbénították az Emke működését. Birtokait kisajátították, taggyűléseit betiltották s mindezekkel a közönség bizalmát megingatták életre-valóságában. Ujabbán némi reménység nyílt arra, hogy sikerülni fog ezt a nagymultu egyesületet munkába állítani. Folyó hó 15-én lesz az Emke közgyűlése a református theologia dísztermében. A közgyűlés meg fogja vitatni az új alapszabályokat és új elnököt választ. Ezek után egy kis méltányosságra lesz szükség a hatóságok részéről és a kulturális működés fokozott erővel megindulhat.

Adományok. A marosnémeti ref. templom befedési költségeire adakoztak: Zárug Bogdán M.-bükkös 20, br. Kemény Pál Cintos 100, Gergely Ferenc m.-bükkösi lelk. 20, Sükköd Sándor ózdi lelk. 20, Nagy Kálmán ózdi ref. tanító 20, Istvánházi ref. egyházközség 100, Bálint Rudolf m.-ludasi postam. 20, Sámuel Albert körjegyző M.-bükkös 20, Zajzon Gyula M.-bükkös 20, Sikó Gergely m.-vásárhelyi ref. tan. 10, Tótfalusi Sándor M.-vásárhely 20, Szász Elemér ref. lev. M.-gezse 20, Esztergár János Marosbogat 20, Demeter József v. int. Ózd 50, Óz Lajos int. Mezőszengyel 30, Kepri Tódor Szamosujvár 40, Gaal és Keresztes 40, Glück József M.-ludas 20 leu. = 590 leu. További megkeresések a marosnémeti ref. lelk. hiv. címére Mintia, Marosnémeti p. u. Déva vagy Branisca intézendők.

Nem kap kölcsönt a Bratianu kormány. Az ország sok szüksége parancsolva követeli egy nagyobb világi kölcsön felvételét. Bratianu Vintila pénzügyminiszter meg is kísérelte, hogy az antant fővárosaiban kölcsönt kieszközölje. Elsőbben Páris, aztán Londont kereste föl. Mindkét helyen súlyos csalódás érte a

pénzügyminisztert. A franciák taian még mostohábbak voltak hozzája, mint az angolok. A „Liberté” című nagy párisi lap kemény szemrehányásoktól sem kímélte meg a látogatót. „Bratianu Vintila azt erősítgeti — írja a „Liberté”, — hogy pártjának kormányzása alatti megszilárdult az ország belső rendje és haladásnak lendült a közgazdasági élet. Két bizonyíték is ellene mond a pénzügyminiszter állításának. Első: a román pénz óriási érték-csökkenése. Amikor a Bratianu-kormány uralomra került: a leu harminc francia centimot ért, ma hét és fél centimra zuhant. A második bizonyíték, hogy Románia régi kivitele annyira csökkent, hogy jóformán számba sem jön.” Mindezekből azt a sajnálatos következtetést vonja le a lap, hogy Franciaország nem adhat kölcsönt Romániának. Bratianu Vintila kudarca a kormánypárton nagy lehangoltságot keltett.

Ujabb borzalmas vasuti szerencsétlenség. A nagyvárad vasuti szerencsétlenség által okozott könnyek föl sem száradtak s már új borzalmas szerencsétlenségről kell beszámolnunk. A Bukarest—Csernovic vonalon, Vinteleanca állomáson egy személyvonat beleszaladt egy tehervonatba s az összetűködés olyan borzalmas pusztítást végzett az utasok soraiban, amilyenre kevés példa van a vasutak történetében. A halottak száma meghaladja a 80-at, rengetegen megsebesültek, akik közül a különféle kórházakban naponta többen meghalnak. A szerencsétlenséget ezuttal is a vasuti személyzet gondatlansága okozta. Lesújtó a dologban, hogy a szerencsétlenség színhelyére gyülekező nép a halottakat s az összetört vagonokat lelketlenül kirabolta. Paun váltókezelő, a főbűnös, elmenekült. A halottak közül 40-et Vinteleancán közös sirba temettek el. A temetésen Mosoiu közlekedésügyi miniszter is megjelent és beszédet mondott.

Román vélemény a kisebbség helyzetéről. Jorga Miklós egyike a románok legkiválóbb embereinek. Egyetemi tanár, jeles történettudós, a román nemzeti mozgalmak főintézője. A magyarság iránt nincsen nagy jóindulattal. Közelebbről, egy beszélgetés során mégis kénytelen volt elismerni, hogy a kisebbségek sorsa Romániában nagyon szomorú. Kárhóztaija, hogy a kiváló tisztviselői kart elbocsátották, holott az lett volna az állam érdeke, hogy a nyert erőket megbecsüljék és fölhasználják. A kormány iskola-politikáját együgyűnek és butának nevezi Jorga és az ujabb iskola-rendeletekről megállapítja, hogy a teljes tudatlanság és tájékozatlanság forrásaiból erednek.

A jó pap holtig tanul. Nehéz sora van ma mindenkinek. Két annyit kell dolgozni, mint eddig. Az erkölcsi élet is meglazult s a lelkészeknek is jobban kell fogniok a gyepőt, mint eddig. Hála Istennek, úgy látjuk: meg is van bennük a teljes jóakarát és igyekvés, hogy népüknek minél jobban és többet használhassanak. De ez nem megy tanulás nélkül. Hát azt is megteszik. E tekintetben örömmel mutatunk rá a református lelkészi kar buzgó munkásságára. Tavaly és az idén Kolozsvárt volt 2—3 hetes pótlóiskola s azon igen sokan megjelentek, mert tanulni akarnak. Most meg a kolozsvári theológiai tanárok járnak szét vidékenként s június elején a marosi és görgényi református közösség papságának tartottak előadásokat Marosvásárhelyen, június végén pedig a Rikán belüli közösség papságának S.-Szentgyörgyön. Mindkét helyen nagyszámu érdeklődés nyilvánult a tudós taná-

rok előadása iránt s élénk eszme-csere is indult meg annak nyomán. Illesse elismerés a papságot, hogy időt, költséget nem kímélve a nép érdekében gazdagabb lelki kincseket kíván gyűjteni. De illesse elismerés a Reformátusos Igazgató-Tanácsát is, hogy az irodai dolgokon túl a nép társadalmi neveléséről is gondoskodni kíván.

A felsőtöki magyar ifjuság az ottani ref. egyház javára folyó évi július 1-én csernováti Cseh Miklós egyházgondnok és Incze Árpád ref. tanító vezetése mellett műsoros táncestélyt rendezett. A műsor keretében szerepeltek: Cseh Rózsika, Cseh Ibolyka, Kocsis Sándor, Incze Árpád és Fridmann Aladár. A táncestélyen a környék magyarsága szép számban jelent meg és jelentékeny összeget juttatott a ref. egyház céljaira.

Találmány az oktatás megkönnyítésére. Soltész István szaniszlói (Szatmár-megye) római katolikus tanító egy számoló gépet szerkesztett, amely szakemberek véleménye szerint nagy mértékben meg fogja könnyíteni az elemi iskolákban a számtan oktatását. A legnehezebb és legszárazabb tantárgy oktatása érdekessé és elevelné válik a számológép segítségével, ami nagy könnyebbséget fog jelenteni mind a tanító, mind a gyermek számára. A találmány nemsokára forgalomba kerül.

Meggyilkoltak két székely gazdát. Borzalmas gyilkosság történt Székelyudvarhely környékén. Egy szentléleki gazda az országot szélén egy férfi-kabátot vett észre. Gyanusnak találta az ügyet és ezért betért a buzatáblába s itt egy fejszével összeroncsolt fejű ember holtestére bukkant. A gazda azonnal jelentést tett a véres leletről a csendőrségnek, úgy, hogy hamarosan a helyszínére érkezett egy csendőrajárőr. Midőn nyomokért kutattak, a buzatáblával határos patak nádasában még egy emberi hullát találtak. Mind a két holttest nyakára bocskorszij volt hurkolva, amelyekkel előbb megfojtották az áldozatokat, majd pedig fejszével a felismerhetetlenségig széjjel-roncsolták az arcukat. A székelyudvarhelyi ügyészség azonnal kiszállott a helyszínre, amely megállapította, hogy a meggyilkoltak Mihály József és Mihály Keresztély testvérek, szentegyházfalui lakosok és mindketten rablógyilkosság áldozatai. Mihály testvérek öntött vaskályhákat fuvaroztak Szentkeresztbányáról Parajdra, mintegy 30—40 ezer lej értékben. A gyilkosok megszimatozták, hogy pénz van náluk és Parajdról hazafelé mentükben megtámadták és legyilkolták őket. A gyilkosok különben rendkívül agyafurti egyének lehetnek, amit az a körülmény is bizonyít, hogy Makfalván, Székelyudvarhelytől mintegy hatvan kilométernyire a falusiak egy gazdátlan, üres székérre bukkantak, amelyet minden bizonnyal a gyilkosok irányítottak vissza gaztettük elkövetése után, hogy a nyomozó közegeket tévutra vezessék. A nyomozást folytatják erélyesen.

Egy rendőrkapitány eltévelyedése. Felhárított dolgot derített ki közelebről a szatmári vizsgálóbíró. Popa György rendőrtörnök a szatmári hivatásos zsebtolvajoktól havi ötezer leu fizetést kapott s nagyobb-méretű betörésekből és tolvajlásokból harminc százalékos részesedése volt. A tolvajok rendszeresen beszámoltak munkájuk eredményéről Popa főkapitánynak s ez, mint jó üzletlárshoz illik, lehetővé tette számukra, hogy a pénzes embereket nagyobb veszedelmek nélkül megkoppaszthassák. A rendőrkapitányt egyik alantás tisztviselője juttatta a bíróság kezébe.

Legalább hetven évig kell élni. Egy angol orvos közelebről cikket írt, amelyben azt fejtegeti, hogy a negyven évet töltött emberek joggal számíthatnak arra, hogy legalább hetven évig fognak élni. Persze, némi egészségi szabályokat be kell tartani a szép életkor elérése céljából. Negyven év után kevesebbet kell enni, inni, dohányozni és dolgozni.

GAZDASÁGI ÉS SZÖVETKEZETI ÉLETPÉNTÉSI

Hogyan kell biztosítani?

Az utóbbi időben előfordult nagyszámú tüzeset, úgy látszik, gondolkodóba ejtette a mi lapunk olvasóinak táborát is, mert napról-napra érkeznek a szerkesztőséghez levelek, amelyekben biztosítási ügyek felől tudakozódnak.

Erre való tekintettel a Magyar Nép szolgálatot vél tenni olvasóinak akkor, amikor mindazt, amit biztosítási ügyekben mindenkinek tudnia kell, röviden összefoglalva leközöl.

A hosszadalmas körülírások elkerülése és nagyobb érthetőség szempontjából mindenképp előtérbe fogalommal jöjjünk tisztába.

A *biztosítás célja* pénzbeli *kártérítést* nyújtani, azokért az elemi csapásokkal járó veszteségekért, amelyek bizonyos törvényszerűséggel bekövetkezve, mindenkit egyaránt fenyegetnek, de amelyeknél előre még sem lehet megállapítani, hogy kit, mikor sújtanak.

Nyerészkedés tárgyát a biztosítás sohasem képezheti!

Ezek a veszélyek nemcsak vagyónkat, hanem testi épségünket, sőt életünket is fenyegetik és e szerint megkülönböztetünk *elemi, baleset és élet* biztosításokat.

Azt, aki arra vállalkozik, hogy valakinek ilyen természetű kárát megtérítse, *biztosítónak*, akit pedig a biztosító kártalanítani tartozik, *biztosítottnak* hívják.

A biztosító által átvállalt veszély a *kockázat*, a biztosított által az átvállalásért fizetett összeg a *díj*.

Minél nagyobb a kockázat, annál magasabb a díj!

Megkülönböztetünk *tárgyi* kockázatot és *helyi* kockázatot. A tárgyi kockázat: a veszélyfokozatnak az a nagysága, amelynek az egyes tárgyak többé, vagy kevésbé vannak kitéve. A helyi kockázat pedig az egyes országok és helységek helyi viszonyai szerint változik. Különbőség van pl. tűzveszélyesség szempont-

jából a cserép és szalmafedél, valamint Kolozsvár és Visóoroszi között.

Mikor a biztosító és biztosított megegyeztek egymással valamely kockázatra nézve: *biztosítási ügylet* jó létre.

A biztosítási ügylet *alapja* a biztosítani szándékozó részéről a biztosítóhoz benyújtott *ajánlat*, amelynek elfogadása esetén a biztosító *kötvényt* állít ki.

A biztosítási ügylet megköthető egy évnél rövidebb időre, vagy több évre.

Az egy évnél rövidebb időre kötött biztosítási ügyleteknél a díj a kötvény átvételekor *készpénzben* fizetendő. A több évre kötött biztosításoknál a kötvény átvételekor csak az *első évi díj* fizetendő készpénzben, míg a későbbi évek díja *dijkötelezvények* aláírása útján fedezendő. Minden évre egy dijkötelezvény irandó alá.

Több évre megkötött biztosítási ügyleteknél a biztosító a biztosítottat kedvezményben részesíti. A kedvezmény, vagy abból áll, hogy az évi díjból *tartam-engedmény* címén bizonyos százalékot elenged, vagy bizonyos számú év eltelte után 1—2 évig ingyen biztosítja. (*Ingyen év.*)

A biztosító és biztosított közötti jogviszonyt az 1875. évi XXXVII. t. c. (*kereskedelmi törvény*) VII. címének 453—514 §-ai s az ezek alapján kifejlesztett joggyakorlat, valamint a biztosítási *kötvény általános és különleges feltételei* szabályozzák.

Ezeknek előrebocsátása után következő cikkeinkben áttérünk a biztosítás egyes ágaira. L.

Mi lesz a nagy kivittell illetékek hatása? A pénzügyminiszter egyik köriratában azon aggodalmát fejezi ki, hogy a nagy kivitteli illetékek a határokon át nagyfoku csempészetet fognak kifejleszteni. Egy ökrön 10 ezer leut megtakarítani, valóban csábító dolog az élelmes emberek számára! A pénzügyminiszter a csempészetet úgy akarja meggátolni, hogy a marhák kivittelt csak a vasúti állomásokon és kikötőkön át engedje meg. A határ többi pontjait a határőröknek kell szigorúan ellenőrizni. Ezenkívül a kormány a határhoz 10 kilométerre eső falvak marha-állományát szigorúan ellen fogja őrizni. Egy szakember véleménye szerint ezek a rendszabályok a csempészetet kevésbé fogják megakadályozni. A háború előtt szigorú határőrség működött Románia és Magyarország között s mégis vigan folyt a csempészés, mihelyt az árkülönbségek azt jövedelmezővé tették. A csempészés persze csak a csempésznek jövedelmez, nem pedig a becsületes állattenyésztőnek.

Az erdélyi vetések állása. A legutóbbi esőzések jó hatással voltak a vetésekre, különösen a kalászos növényekre. Az aránylag kevés buza kielégítő termést ígér. Mivel az esőzések későn jöttek, a szalmaszár nem tudott kellően kifejlődni, de ennek dacára a kalász tömör és egészséges. A rozs közepes termést ígér. A zabot későn vetették el s így a szalmaszár épügy, mint a buzánál, nem tudott kellőképp kifejlődni, ritka maradt, közepes termés lesz. A kapás növények közül a kukorica szép fejlődésnek indult. A melegebb vidéken már befejezték a második kapálást, míg hűvösebb vidéken, ahol az utóbbi esőzések jó hatással voltak, jó termés várható. A kedvező időjárás folytán a burgonyatermés is jónak ígérkezik. A takarmány annak dacára, hogy az esőzések miatt igen jól nekiindult, sokat veszít, mert nem lehet rendszeresen száritani.

Megszabják a gyapju árát. A kereskedelemügyi miniszteriumban péntekre, július 6-ára értekezletre hívták a gyapjutermelők és posztógyárak képviselőit. Az értekezletnek, amelyen a hadügyminiszter képviselője is részt vesz, az a célja, hogy a gyapjuért olyan árat állapítson meg, amely nem fogja a gyapju nagymérvű drágulását maga után vonni.

Heti piac.

Tájékoztató árak.

Az aradi piaci árak a következők: Tojás drbja 1'20, tej literje 4'50—5 leu, a vaj kilóját 70—80 leuért árusítják. Liba 320—340, rántani való csirke párja 20—50 leu. A terménypiacon a buza ára 450—480, korpa 250, kukorica 375, zab 350—360. A maximális árak megszűntetése óta az állatok felhaltása is megnagyobbodott. Élősulyban a marha 18—20 leu, borjú 18—19 leu, sertés 28—29 leu kilónként.

(*Székelyudvarhely.*) Buza 72—78 leu, zabfelhozattal alig történt, törökbuza 76—80 leu. A törökbuza ára úgy látszik, roham-léptekben halad előre; pedig ezideig elég kedvezőek a termés kilátások.

A *Székely Közélet* írja: Az erzsébetvárosi, székelykeresztúri országos állatvásárok nagy csalódásokat hoztak a gazdákra. Mindkét hely híres a vásáraitól, s mindkét helyen csak csodálkoztak az emberek, vevő, eladó egyaránt, mi is történhetett, hogy a tenyerek alig csattognak s a marha-járlatok átírási helyiségének ablaka előtt nincsen tolongás. Nem jól van ez így. A mezőgazda megélhetésének fundamentuma az állattenyésztés, s ha abból nem pénzelhet kellőképpen, más pénzforrása alig van, kevés gabonát termelhet legtöbbször sovány földjén. Az állatok árát megkérték: de vásár alig esett, a lovaknál volt csak némi élénkség. Első minőségű hizott ökrök sokasága csendesesen kerdődött a piacon; nem igen zavarta senki nézdelődésével. Még

az italos sátrak, s a laci konyhák táján is alig lézengett néhány ember, hüvös volt az idő s nyomott a hangulat.

(*Nagyilonda, Szolnok-D. megye.*) A legutóbbi országos vásáron a szarvasmarha árai 10 százalékosan csökkentek. Egyéb állatok, valamint az élelmiszerek árai emelkednek.

(*Magyarlápós, Szolnok-Doboka megye.*) Állatárak a legutóbbi vásáron: Fejős tehén 4500—6000 leu, jármás ökör párja 16—18 ezer leu, hizott ökör 25 leu kgrként, fejős juh 500—600 leu, választott malac 500 leu, sertés 1500—2000 leu.

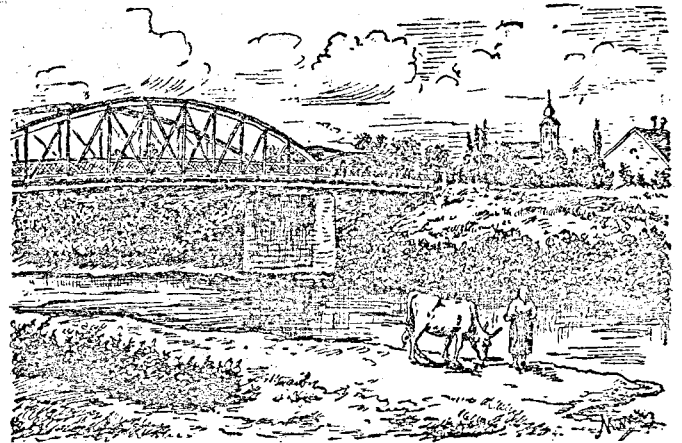
Régi magyar helység új élete.

— Kisjenő. —

A közelmúltban (május 27-én) adták át a forgalomnak az u. n. *kisjenő—nagyszalontai* vasuti vonalat. A miniszterelnökön kívül négy miniszter jelenlétében folyt le a ritka ünnepség s evvel a nyugati vármegyékre mérhetetlenül nagyfontosságú 34 km.-es vonal ismét összeköttetésbe juttatta az egymástól elszakadt két kereskedelmi gócpontot: Aradot és Nagyváradot, melyeknek kereskedelmét az új határ három év óta szinte megbénította. Így a 31 millió költség, amit az állam a vasutra költött, bőségesen megtermi gyümölcsét e két városnak, meg az új vonal mentén fekvő kisebb-nagyobb községek közgazdasági fellendülésében s így *Kisjenőben* is, mely vasuti csomópont volt már azelőtt is.

Ez érdemes község mintegy hat évszázados multra tekinthet vissza. Arra az időre, mikor még az olasz származású Anzsu-királyok: Károly Róbert és Nagy Lajos magyar királyok idejében kevés ország dicsekedhetett 3 tengert érintő természetes határral s műveltségében és haderejében rejlő tekintéllyel, mint Magyarország.

Legrégibb írásaink Jenew, majd Kisjenero, Kyss-Jenew néven emlegetik, 1338-ban, mint Bernót, Csuba, Haraklyán és Szintye szomszédait s annak a századnak a vége felé az aradi káptalan tulajdonaként. A falu hovátartozandósága tekintetében nem egyszer tévedést is látunk a megsárgult oklevelekben, mert pl. sokszor bihari falunak írják nyilván azért, mert a váradi káptalanhoz tartozott. A XV. sz. vége felé határjárás volt a váradi káptalannak Nadab felé keletre eső érszegi határrészére nézve, amikor több vitás határvonalat pontosan megállapított a bizottság. A váradi káptalan papjai az akkori idők szellemében vámszedési jogot gyakoroltak a Fehér-Körösön épült kisjenői hidon. Ezt a hidat, nem tudni mi okból, 1507-ben fegyveresen ostromolták meg a folyó innenső partján levő Erdőhegy lakosai.

A Fehér-Körös mal hidja Kisjenőnél.

A XVI. századi írásokban is gyakran találjuk nyomát a falunak, mint amelynek ekkor 25 portája (adózó telke) volt. 1590-ben Kiss János tulajdona, majd a következő század derekán a borosjenei vár vitás jószágá. Kétségtelenül a falu szülötte volt Kisjeney Bernát, ki 1515-ben a bécsi egyetemet látogatta. Az idők vihára elsöpörte a XVII. sz.-ban fennállott református egyházat, melyben több ismert nevű pap hirdette az új vallás igéit.

A szt.-Mihály tiszteletére épült r. kath. temploma 1778-ból való; de hasztalan sürgették plebániává való átalakulását s csak nagynehezen sikerült a múlt század elején, amikor a felejthetetlen emlékü József nádor 100 ezer forint adományul kapta Kisjenőt s rajta kívül Sikkó mezővárost, Nagy-Zerénd, Erdőhegy és Otlaka falvakat, majd pár év múlva újabb 100 ezer forint ismét néhány falut és pusztát, melyeknek birtokába ünnepélyesen beiktatták 1836. szept. 20-án.

Kisjenő és tartozékainak aranykora ez időtől számítható. József nádor ki már Dunántul fekvő aicsuti birtokán is megmutatta, mekkora kincs rejlik az okszerű gazdálkodásban, legott hozzálátott 168.000 holdnyi birtokának hasznosításához. A pusztulóféiben lévő erdősegeket újabb ültetésekkel pótolta, a Körös által minduntalan elöntött vadvizes, kötött területeket, ahol addig vízi szárnyasok lármájától volt hangos a vidék, kiszáritatta s a csupa bokros területek helyén csakhamar ringó buzakalász gyönyörködte a szemet. Ösmagyar szokás szerint tenyésztette a Kunságból hozott szarvasmarhákat, sőt ezrével szállította ide Aicsutról a juhokat is, pedig a még több helyt vadvizes földön ugyancsak sok ügyvel-bajjal járt a legeltetés. Majd meg mangalicákat vásárolt Milos szerb uralkodótól. Az addig hasznavehetetlen s most lucernával, angol perjével, vörös lóherével bevetett területek, a faekék helyeit használó Zugmeyer-féle vasekék, lókapák, sorozók, sorrikók, ekék, kukoricavetők és cséplőgépek követendő példát adtak a környékbeli gazdálkodóknak, a különféle gyárak műmalmok építésével pedig megmutatta, hogy a ren-

szeres állattenyésztés és földmivelés mellett a gazdasági ipar mennyire növeli a jövedelmezőséget, ha árnyok uralkodnak a gazdaságban. Valóban varázskéz dolgozott Kisjenőn és környékén; Varázskéz ültette a dülöket szegélyező fákat. Mindenki gyönyörűséggel nézte azt a három terebélyes tölgyet, melyet a felejtetetlen emlékü főherceg-nádor a saját kezével ültetett.

Nyilvánvaló, hogy mély hatással volt a vármegye nemességére a mintagazdaságul szolgáló gyönyörű kisjenői uradalom; de kézzelfogható az a veszteség is, mely nemcsak legutóbbi birtokosát: József főherceget, hanem a vidék egész közgazdasági életét sujtotta, a kisajátító törvény könyörtelen alkalmazásával.

Az 1849. év márciusában itt folyt le az a nevezetes egyházmegyei zsinat Rácz Gerazim aradi püspök elnökletével, mely a magyar kormánynak bizalmat szavazott. Rá 3 év múlva, 1852. június 18-án I. Ferenc József császár Aradról ugyanezen Kisjenőbe ment, ahol diadalív, zene, taracklövöldözés, harangzugás, szónoklás fogadta.

Amikor 1854-ben újra rendeztek a közigazgatási beosztást, Kisjenő is kapott szolgabírószéket. A 3000 lelket számláló magyar-román község később sokféle lívatalt kapott. Adja Isten, hogy Kisjenőnek az új vasúti vonal megnyitásával karöltve járó anyagi és szellemi fellendüléssel minden áldásában részesüljön.

Deák Sándor.

Ipari mozgalmak.

A kolozsvári iparkamara akciója ipartestületek alakítása érdekében. A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara körlevelet intézett a városok és nagyközségek iparosaihoz. A körlevél tartalma a következő: „Városban, vagy nagyközségekben, ahol legalább száz képesítéshez kötött iparos él együtt, — esetleg a létszám kiegészítése érdekében az ugyanazon járás képesítéséhez kötött iparosainak bevonásával — kamaránk melegen ajánlja az Ipartestület megalakítását. Az ipartörvény 122—148. §§-ban körvonalazott hatóságok teendőik autonómikus ellátására hivatott ipartestületek útján iparosaink a maguk kebelében láthatják el sok olyan ügyüket, melyek ipartestület hiánya miatt a hatóságok által látatnak el. Az ipartestületek alakulását a hatóságok is jó szívvvel veszik, mert az ipartestületek megalakulásuk után átveszik a hatóságok munkájának egy részét, tehát részükre ez tehermentesítés a munka alól. Kamaránk az iparosokat az alakulás körül tanácsokkal, alapszabálymintával készségesen segíti. Kérjük a városokat és nagyközségeket iparosait, hogy

vegyék munkába az ipartestület alakításának kérdését oly formán, hogy aláírásokat gyűjtsenek az iparosok között, melyben az ipartestület megalakulását kívánják és kérik. Ha a körlet képesítéshez kötött iparosainak kétharmadrésze az aláírási ívet aláírta, erről jelentést kérünk, mely esetben kamaránk a többi lépést a hatóságoknál megteszi.“

Tapasztalatok a helyszínen. A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara szemleuttra indult Erdély nagyobb ipari központjaiba. Az ut célja: a helyszínen tanulmányozni az iparosok helyzetét és számbavenni panaszait. Az első szemleuton a kamara elnöke és két titkára Tordát látogatják meg. A városháza tanácstermében már várakoztak rájuk a kereskedők és iparosok, akik kifejtették, mennyire üdvösnek tartják, hogy időről időre a központból kijönnek megvizsgálni a kereskedők és iparosok panaszait. A panasztevők közül elsőnek a trafikosok jelentkeztek, akik sérelmezték, hogy a dohányellátás rendszertelen és sok dohányfajtát egyáltalában nem kapnak. A kereskedők közül többen panaszkodtak, hogy noha a spekulatörvény végrehajtási utasítása még nem jelent meg, mégis el kell szenvedniök alantas hatósági közegek zaklatásait. Dr. Ratiu, a tordai román kisiparosok elnöke beszédében kitért a kormány gazdaságpolitikájára, amelyet éles bírálat tárgyává tett. Hangsúlyozta, hogy a régi rezsim sok hibája mellett is megértést tanusított a kisiparosokkal szemben. Felszólalt azután az egészségtelen iparról szóló törvény olyan alkalmazása ellen, amely semmiképpen sem használ annyira a közegészségnek, mint amennyit ártana abban az esetben, ha a régi iparokat máról-holnapra kitelepítenék a városból. Torda városa Erdély leghíresebb timárparával büszkélkedhetik és nincs az a közérdek, amely e virágzó ipar tönkretételét indokolhatná. Csak tulkapásnak lehet minősíteni — mondotta a szónok — azt, amikor a törvény örve alatt megfosztani akarják a várost ettől a nagyszerű ipartól. A beszédet általános tetszés követte. A timármesterek közül is többen hasonló szellemben beszéltek. A kereskedelmi és iparkamara küldöttsége ezután ellátogatott a megyei prefektushoz, majd a város polgármesteréhez. A két főújsztviselő lekötölező barátsággal fogadta a küldöttséget és megígérték, hogy a maguk részéről minden lehető el fognak követni abban az irányban, hogy a kitelepítési rendelkezés hatálytalannitassék. A kamara vezetőségének tagjai tegnap érkeztek vissza és hétfőn újabb városokat látogatnak meg.

Az ipari adó kérdése. Az olyan iparost, ainek nyílt üzlete van, az adókiivetők ujabban a 12 százalékos adó helyett 16 százalékkal terhelnek meg. Ez ellen az eljárás ellen az összes erdélyi iparkamarák mozgalmat indítottak a miniszternél. A kamarák az iparosokhoz is felhívásban fordulnak és figyelmeztetnek mindenkit, hogy akit a törvénytelen adókulcs alapján

magas adóval sujtanak, az a kirovástól számított 20 napon belül fellebbezze meg a magas terhet, különben elkerülhetetlenül nyakán ragad a magas adó.

Valuta-jegyzések.

— Kolozsvár, 1923. június 5. —

1 dollár	= 206.—	leu
1 font sterling	= 915.—	"
1 svájci frank	= 36.—	"
1 francia frank	= 12'60	"
1 lira	= 8'80	"
1 cseh korona	= 6'10	"
1 dinár	= 2'15	"
100 német márka	= —'15	"
100 magyar korona	= 1'70	"

MULATTATÓ

Napok, szürke szekerek.

Mintha hig, csúf, őszi sárban
Szürke ponyvás szekerek
Sora húz el s nyekereg:
Napjaim is oly siváron,
Megzökkenve görgenek.

Árnyas öblük mit takargat?
Bút és bút meg újra bút.
Végig-el oly bús az út...
Gyászterhükkel így haladnak.
S közbe tarlók szele zúg.

Szünet nélkül így vonulnak —
Míg utolszor egy szekér
Velem néma kertbe tér,
Ahol többé nem jön új nap,
S minden út, bú véget ér.

Tompa László.

Az apa.

Az őrmester sorba állította a hadi fuvarosokat.
— Demeter János, lépjen csak ki... ide, ide, a főhadnagy ur elé! — mondotta.

Egy öregrendű, jólöltözött gazda lépett ki a sorból.
— Ez az ember nem akar itt maradni további szolgálatra, pedig ugyancsak jó lovai vannak! — jelentette az őrmester a főhadnagynak.

— Miért nem akar maradni? — kérdezte a főhadnagy Demeter Jánostól.

— Jaj, kérem, nekem éppen elég hátramaradást okozott ez a párheti távollét. A fiam már az első na-

pokon bevonult katonának, férfi nélkül van a gazdaságom, nekem haza kell sietnem! Tessék, főhadnagy úr, meg is bizonyítom: ez a fiam utolsó levele! — nyújtott át egy tábori lapot a főhadnagynak.

— Demeter József, 32-es vadász — olvasta a főhadnagy. — Ni, ni harminckettes vadász? Hiszen azok is itt vannak a mi hadosztályunk kötelékében. Látja öreg, ha itt maradhatott volna, alkalomadtán a fiával is találkozhatott volna... De méltányolom a helyzetét, magára csakugyan szükség van otthon, menjen haza békével...

Sokan voltak a civil fuvarosok — nagy szállítások zajlottak le akkoriban a kárpáti front mögött — a főhadnagy válogathatott közülök. Azokat, akiknek vissza kellett maradniok, jegyzékbe vették, a többiek indulhattak hazafelé, Máramarossziget környékére.

Az öreg Demeter János azonban nemsokára visszatért és az őrmester elé állott.

— Őrmester ur, meggondoltam a dolgot, itt maradok, ha fölvesznek...

— Micsoda szentilélek szállta meg? — kérdezte az őrmester barátságtalanul.

— A fiammal szeretnék találkozni...

— Már késő. A főhadnagy ur elvitte a jegyzéket; zsold, élelem pedig csak azoknak jár, akik a jegyzékben vannak...

Azzal ott is hagyta az öreget.

Ez azonban nemsokára megint eléje került.

— Őrmester ur, nem kérek én zsoldot, ingyen is szolgálok! — mondta kéréstelenül. — Csak a fiamat láthassam...

— Megmondtam, hogy nem lehet! — csattant rá az őrmester mérgesen. — Mit alkalmatlankodik, anélkül is elég dolgunk van... hordja el magát!...

Az őrmesterének csakugyan szorgos dolguk volt, municiót kellett a frontra vinniök, pakkolóztak nagy izgalommal.

De hát az öreg Demeter beszélni akart a fiával...

Elhatározta hogy ő is befogja a lovait s illendő távolságból követni fogja a trénszekereket. Majd csak találkozni fog a főhadnaggyal: az barátságosabb ember, be fogja íni a jegyzékbe.

Elindult a trénszekerek nyomán.

Csakhogy már az első hidnál föltartóztatta egy őrszem.

— Megálljunk, öreg, hol az irás?

— Nincs nekem irásom, édes öcsém! A trénszekerek közé tartozom...

— Már hogy hazudhat olyat öreg fejjel? A trénszekerek megrakodva haladtak el, a kigyelmed szekere pedig üres.

— Az az igazság öcsém, hogy közédük akarok állani. Azért sietek utánuk.

— Már pedig itt át nem megy kigyelmed irás

nélkül, vagy a kigyelmed testibe ültetem a puskám magját... Háboruban vagyunk, hallja-e?

Mit tehetett volna jó Demeter János, megfordult nagy szomoruan.

Megfordult a szekérével, de nem a föltett szándékával. Ő látni akarta Jóska fiát...

A kvártélyos helyeken összeszedett egy csomó üres konzervás és munició s ládát, követ és egyéb nehéz portékát tett beléjük s megrakta velük a szekérét. Visszament a hidhoz, akkor már új őrszem állott ottan.

— Állj... Ki vagy?... Hol az irás? — szóltra az új őrszem is.

— Ugyan, édes öcsém, hát nem látod, hogy a trénszekerek közé tartozom? Nézd, konzervát, municiót szállítok, engedj utamra szaporán!

Az őrszem a távolból megszemlélte a ládákat.

— Mehet! — szólta hivatalos komolysággal.

Ez a csellóság néhány napig átsegítette az akadályokon. Napról-napra olt evezett a hadosztály-trén nyomában, mint az elkésett vándormadár a főcsapat után. De hát mi haszna, ha semmi tudás a fiáról? Ő a fiával akart találkozni...

Elhatározta, hogy nem lesi tovább a főhadnagyot, más párfogót próbál szerezni. Kovácsra gondolt, a kövér önkéntes tizedesre, a trén irnokára...

Egy este titokban fölkereste Kovács urat és előadta ügyét baját. A fiával szeretne találkozni, aki még a nyáron fölvette a fegyvert...

Az önkéntes megértette a jó szándékot és megígérte, hogy támogatni fogja. Legelőször is azt kell kipróbálni, hogy a harminckettes vadászok a frontnak melyik részén állanak...

Demeter János a megbeszélés szerint meghúzódtott egy faluszélben és napról-napra várta az önkéntes híradását.

Egyszer csakugyan jött az önkéntes.

— No, öreg, jó híreket mondok. A harminckettes zászlóalj Szolyva falu fölött áll, a Beszkideken... Jóska gyerek is ott van... egészséges! Találkozni sem lesz nehéz vele, mert a parancsnokuk jóindulatu ember, bizonyosan lebecsátja a faluba egy kis beszélgetésre.

— Ó, édes, jó fiam!... Hogyan ejthetnők módját, drága tizedes ur?

— Ide bizony türelem kell, Demeter bácsi! Egyszer csak Szolyvára is menni fogunk a trénnel, akkor maga is belopózik a nyomunkban. Szolyván aztán tudok magán segíteni, mert ott a tartalékkórház orvosa jó barátom, majd ő kitelefonál a frontra Jóskaért...

Az öreg Demeter tehát megint várakozott nagy reménykedéssel.

Egy délelőtt sietve szólta be hozzá a tizedes:

— Itt az alkalom, Demeter bácsi! Egy óra múlva indulunk Szolyvára, pakkolja föl a ládáit és lopózzék

utánunk. A falu végén fogom keresni, húzódjék be valahová!

Nosza elindult az öreg Demeter nagy örvendezéssel, meg is érkezett szerencsésen Szolyvára s beállott egy faluvégi ház udvarára. Maga mindcsak az uton vigyázta az önkéntes hirtételét.

Jött is ez egy idő múlva, de nagyon szomoruan.

— Rettenetes tüközet volt az éjszaka, rengeteg a sebesült! — mondotta. Azokat kell innen bennebb szállítanunk. Magának is segítenie kell, Demeter bácsi, nincsen elég szekertünk. Egyelőre bizony nem találkozhatik a fiával, de aztán visszajöhet... igazolványt is kap... beszéltem az orvos barátommal. A templom mellé hajtson, várni fogjuk.

Mire az öreg a templomhoz hajtott, a többi szekerek már halmozva voltak sebesültekkel. Négyen, öten szorongtak egy szekéren.

Az orvos a tizedessel odalépett az öreg Demeterhez és megnézegette lovát, szekérét.

— Öreg, hát idehallgasson! — szólta az orvos komolyan. — Van egy súlyos sebesültünk, akinek attól függ az élete, hogy holnap reggelig eljut-e a munkácsi kórházba. Ugy kell menni vele, hogy ne rázkódjék nagyon, vigyázni kell a fekvésére, feje aljára... Vállalkozik reá?

— Keresztényi kötelesség, doktor ur, hogyne vállalkoznám! Hanem aztán a fiammal szeretnék találkozni.

— Tudok a dolgról... vissza fog ide jönni — biztatta az orvos.

A súlyos sebesültet a szanitécek kihozták a hordágyon és behelyezték a szekérbe. Az öreg Demeter is odament, hogy megnézze az emberét.

Hát csak elkiáltja magát szívzaggatóan és ráhanyatlak a szekér oldalára.

— Jóska, édes fiam, szerelmes magzatom!...

Az orvos és a tizedes egy percig megrendülve nézték a váratlan jelenetet, de aztán újra készítették az öreget. Minden pillanat drága!...

És az öreg Demeter elindult a fiával... megfogta lova kantárát... minden göröngyöt, minden zökkenőt kikerült... olyan simán, nesztelenül haladt tova a fagyos uton, mint egy borus felhőfoszlány az égen...

Gyallay Domokos.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Többeknek. Amint mult számunkban is jeleztük azoknak, akik egész évre lapunkra előfizettek, a lapot az előfizetés lejártáig a régi előfizetési díj ellenében küldjük. Akik azonban tehetik a mai nagy drágaságtól viszonyokra való tekintettel is sziveskedjenek a régi és új előfizetés közötti különbözetet címükre megküldeni. Akiknek folyó évi július 1-én előfizetésük lejárt, továbbra az új előfizetési díj ellenében kapják lapunkat.

A. K. Mikeszásza. A 94 leut köszönettel elszámoltuk. — N. G. Puj. Előfizetése folyó évi július 1-ig van rendben, az évvégéig 35 leu esedékes. — K. S. Székelyhid. A félelvi előfizetési díjba még 13 leu megküldését kérjük. — D. J. Pankota. A felemelt előfizetési díj alapul vétele mellett előfizetés 1924. márc. 1-én jár le. — B. N. Szászfenes. A küldött 72 leuhoz még 72 leut kértünk a felemelt díj beszámításával; akkor előfizetése folyó évi dec. 31-én jár le. — B. Gy. Somkerék. Köszönjük az 5 új előfizetőt. Lapot jul. 1-től megindítottuk, a 110 leut elkönyveltük. — Általános Ipartestület, M-sziget. A 143 leut köszönettel megfelelőleg elszámoltuk. — K. V. Vámfalu. A 132 leut köszönettel elkönyveltük. Július 1-től 6 példány megy b. címére. — K. Gy. Vetés. A küldött 22 leuból 8 leu a múlt évi és 14 leu a folyó évi előfizetésére szól. Előfizetése folyó évi apr. 15-én lejárt. — Ij. Nagy József. Kémer. Lapot címére július 1-től megindítottuk, a folyó évre még 13 leu megküldését kérjük. — B. M. Fehéregyháza. Folyó évi jul. 1-ig 22 leu hátralék áll fenn. — Az alábbiak előfizetése a jelzett időben lejárt, illetve lejár: Sz. Gy. Zilah. Folyó évi július 1-én. — Dr. B. L. Makfalva. 1922. évi dec. 31-én. — Zs. K. Szilágysomlyó. Folyó évi jul. 1-én, a küldött 22 leu beszámításával. — Sz. Gy. Zabola. Folyó évi dec. 31-én. — L. L. Lupény. Folyó évi szept. 1-én. — D. E. Kiszgalambfalva. Folyó évi dec. 31-én. — Gy. F. Berekeresztúr. 1924. február 1-én. — B. I. Kászonteltiz. Folyó évi jul. 1-én, a küldött 11 leu beszámításával. — Özv. K. P. Lisznyó. Folyó évi jul. 1-én, a küldött 11 leu beszámításával. — B. Gy. Kolozsvár. Folyó évi jul. 1-én. — K. S. A biztosítás kérdését cikksorozatban ismertetni fogjuk. Első cikket mai számunkban olvashatja. — S. P., B. L. Biztosítási ügyüket beindítottuk. — M. J. A K. S.-nek irt üzenet Önnek is szól. K. J. Magyárdécsé. 1. Európában legfejlettebb cipészipara Angliának van, utána mindjárt Magyarország következik. 2. Művészi tehetségű cipészkezműiparosok Budapesten és Kolozsváron vannak. 3. Legközelebb kiállítás a budapesti mintavásáron volt. 4. Díjak kifizetve nem voltak. 5. Cipész szaklap Kolozsváron is jelenik meg, divatlapról nem tudunk. 6. Cipész szakiskolák legközelebb Bpsten vannak. 7. Kolozsváron szívspeciálista nem lakik, jelenleg azonban itt tartózkodik Purjesz Béla szegedi egyetemi magántanár (lakik monostori ut Óvári ügyvédnél), aki szívgyógyász. — Szenik János, Lupéni. Gépészeti szaklap nem jelenik meg Erdélyben. A fémmunkásoknak van egy politikai lapjuk: Szak és fémmunkás Cluj. Str. Memorandumai 21. — Jobb azonban ha ön politikával nem foglalkozik.

Apró hirdetések.

Gyenge gyomruak, makacs hasmenésben szenvedők használjanak Hary-féle Áfonya-gyógybort.

Virág kedvelők eredményesen használják a régóta bevált Hary-féle „Flóra” növény és virágtápsót. Dús levél fejlődést és tartós virágzást hoz létre. Egy csomag (10 adag) ára 15 leu. Öt csomagot díjtalanul (franco) szállít Hary Sándor gyógyszerész, Campeni—Topánfalva, Tordaaranyos-megye. Kérje minden gyógyszerárban és Drogeriában. Viszont eladóknak magas engedmény.

A Franco Română Általános-Biztosító Részvény Társaság

elfogad tűz, jég, betörés, üveg és szállítmány kár elleni biztosításokat a legjutányosabb feltételek mellett.

Valamint életbiztosításokat, minden lehető módozat szerint.

Felei részére bármilyen, itt fel nem sorolt (pl. baleset, állat stb.) biztosításokat is közvetít és biztosítási ügyben díjmentesen felvilágosítást nyújt.

Gyors és méltányos kárrendezés!!

A „Glausch“-féle „Haematicum“

aromatikus vas- és mangan elixír

a legnevesebb orvosok által ajánlva vérszegénység, sápadtság, étvágytalanság és gyenge testi állapotoknál.

Ize igen kellemes s nagyban javítja a közérzést! — Napjában étkezéskor vagy azután 1—2 evőkanállal. Gyermekeknek kevesebb.

Kapható mindenütt!

Vezérképviselet Nagy-Románia területére:

Cosmos nagydrogeria Cluj—Kolozsvár.

Gazdasági gépek és eszközök. Vetőmagok

Műszaki Cikkek kaphatók!

Hann és Társa Gép és Műszaki Kereskedelmi r. t.-nál
Cluj-Kolozsvár Str. Reg Mária
(volt Deák Ferencz-utca) 11.

Telefon 2—36. Sürgöny cím: Hanncomp.

